

- 4 Geosféry planéty Zem v strede pozornosti geovedcov**
- 5 Ako začal Medzinárodný rok planéty Zem**
- 6 Skupina pre pozorovanie Zeme**
- 7 Prečo je potrebné pripomínať si Deň Zeme?**
- 8 Od Samitu Zeme po Oregonskú petíciu**
- 12 Stojíme pred prahom nového veku**
- 16 Klíma polárnych oblastí a väzby na globálny klimatický systém Zeme**
- 18 Klimatické zmeny**
- 20 Globálne otepľovanie, klimatické zmeny a sporné argumenty**
- 22 Lovci bez zbraní**
- 24 Štvrtá národná správa SR o zmene klímy**
- 26 Vplyv zmeny klímy na zložky životného prostredia**
- 30 Kľúčové indikátory EEA v oblasti klimatických zmien**
- 32 Historické základy environmentalizmu a environmentálneho práva (XIX.)**

Plus Príloha

Enviromagazín - časopis o tvorbe a ochrane životného prostredia, XII. ročník, druhé číslo, apríl 2007, vydáva Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky a Slovenská agentúra životného prostredia, www.enviromagazin.sk. Adresa redakcie: SAŽP, Tajovského 28, P.O.B. 252, 975 90 Banská Bystrica, tel./fax: 048/4230694, e-mail: enviro@sazp.sk. Zodpovedný redaktor: doc. Ing. Stanislav Štoflo, CSc., redaktorka: Mgr. Alena Kostúriková, predseda redakčnej rady: RNDr. Jozef Klinda, členovia: Ing. Vladimír Benko, prof. Ing. Imrich Beseda, DrSc., RNDr. Peter Bohuš, Ing. arch. Viera Dvořáková, doc. RNDr. Zdenko Hochmuth, CSc., RNDr. Zita Izakovičová, Ing. Pavel Jech, RNDr. Martin Kassa, doc. RNDr. Mária Kozová CSc., Ing. arch. Anna Kršáková, Ing. Miroslav Lacuška, CSc., Ing. Zuzana Lieskovská, prof. Ing. Rudolf Midriak, DrSc., Ing. Dagmar Rajčanová, prof. RNDr. Milan Ružička, DrSc., doc. Ing. Štefan Sklenár, CSc., RNDr. Jozef Šteffek, CSc., prof. Ing. Juraj Tölgyessy, PhD., DrSc., Ing. Tomáš Vančura. Nakladateľ: EM DESIGN, Zvolen, Písomné objednávky prijíma redakcia, cena 20 Sk. Celoročné predplatné (6 čísel) 120 Sk. Reg. MK SR č.1459/96, ISSN 1335-1877. Nevýžiadané materiály redakcia nevracia.

Vytlačené na ekologickom papieri Magnostar. Výrobca má certifikovaný EMS podľa medzinárodnej normy ISO 14001. Papier spĺňa environmentálne kritériá nordického ekolabelingového systému podľa verzie 1.4. Je ocenený nordickou environmentálnou značkou Biela labuť.

Deklarácia k Medzinárodnému roku planéty Zem

Medzinárodná únia geologických vied (IUGS) v súčinnosti s divíziou vied o Zemi UNESCO, ktorá reprezentuje okolo štvrtí milióna geovedcov zo 117 krajín sveta, iniciuje organizovanie International Year of Planet Earth (IYPE) na roky 2007 – 2009 s kľúčovým rokom 2008. Oficiálnemu vyhláseniu IYPE Organizáciou spojených národov, ktoré by malo prebehnúť na Valnom zhromaždení OSN v decembri 2005, predchádza schválenie na národnej úrovni čo najväčšieho počtu štátov združených v OSN. Národný geologický komitét Slovenskej republiky touto deklaráciou vyjadruje vôľu slovenskej geologickej komunity zapojiť sa do aktivít plánovaných v rámci IYPE a žiada vládu SR o podporu oficiálneho vyhlásenia IYPE prostredníctvom zástupcov SR v OSN.

Myšlienka IYPE nesie v podtitule „Earth Sciences for Society“, ktorý vyjadruje jej zameranie na vzťah medzi ľudským spoločenstvom a našou planétou a na skutočnosť, že geovedci sú „kľúčovými hráčmi“ v pochopení tohto vzťahu. Vyjadrujú tým svoju snahu o budovanie trvalo udržateľného sveta v súčinnosti so všetkými ostatnými zložkami ľudského spoločenstva. V záujme budúcich generácií musíme byť schopní využívať bohatstvá Zeme bez devastácie neobnoviteľných prírodných zdrojov a bez narušenia dynamickej rovnováhy prírodných systémov, na ktorých je založená celá naša existencia. Nič iné ako Zem zatiaľ v celom šírom vesmíre nemáme. Poskytuje nám všetko naše bohatstvo nevyhnutné pre život, o ktorom sa však musíme ešte veľa učiť. Čím viac sa ale naučíme, tým skôr pochopíme, ako toto bohatstvo zachováme aj pre naše deti.

Program IYPE bude podporovať výskumné projekty v desiatich širších témach:

Podzemná voda – zdroje pre smädnu planétu: nové technológie pre exploatáciu a produkciu pitnej vody, pochopenie dynamiky prírodných vodných rezervárov a nahádzanie nových zdrojov. **Prírodné ohrozenia** – minimalizovanie rizík, maximalizovanie znalostí: čo najpresnejšie poznanie a oboznamovanie verejnosti s potenciálnymi možnosťami ohrozenia prírodnými procesmi v interakcii s ľudskou činnosťou. **Zem a zdravie** – vytváranie bezpečnejšieho životného prostredia: zdravé životné prostredie je do značnej miery kontrolované geologickým prostredím (environmentálna geochemia). **Klíma** – horninový záznam: pochopenie vývoja klimatických trendov zo sedimentárneho záznamu. **Zdroje** – trvalo udržateľný vývoj: výskum spôsobov akumulácie užitočných nerastov, ich efektívnej ťažby, hľadanie nových, čistejších spôsobov získavania energie. **Mestské aglomerácie** – bezpečnejšie stavby: namiesto do výšky, veľkomestské budovy sa čoraz viac budú stavať do hĺbky, čo je z krátkodobého hľadiska drahšie, no z dlhodobého výhodnejšie. **Hlbiny Zeme** – od zemskej kôry po jadro: hlbiny Zeme sú zdrojom tepelnej energie a „motorom“ jej života, zemske jadro generuje ochranný magnetický štít nevyhnutný pre udržanie života na Zemi. **Oceán** – hlbiny času: na dne oceánov leží kľúč k tomu, ako vlastne Zem funguje, na morskom pobreží žije väčšina ľudskej populácie. **Pôda** – živá pokožka Zeme. **Život** – zatiaľ nerozpracované. Na tieto aktivity nadväzuje aj „outreach“ - program zameraný na edukačné projekty, najmä prostredníctvom UNESCO, a na popularizáciu geovied cestou tlačенých médií, rozhlasu, televízie a filmového priemyslu.

Národný geologický komitét SR vyjadruje presvedčenie, že slovenská geologická komunita môže vlastnými poznatkami získanými či už zapojením sa do širších medzinárodných projektov, alebo aj vlastnými výskumnými aktivitami výrazne prispieť k rozširovaniu poznatkov a riešeniu problémov prakticky vo všetkých navrhovaných témach. IYPE vedome nadväzuje na Medzinárodný geofyzikálny rok spred 50 rokov. Tento projekt bol mimoriadnym impulzom nielen pre formulovanie princípov novej globálnej tektoniky, ktorá sa v nasledovných desaťročiach stala hlavnou geologickou paradigmou, ale aj pre rozvoj geologických vied, a osobitne geofyziky v Československu. I vďaka tomu si v tejto sfére Slovensko získalo a doteraz udržiava medzinárodné renomé. Sme presvedčení, že IYPE bude podobným impulzom pre rozvoj geovied vo svete, i na Slovensku, s ešte väčším pozitívnym impaktom na celosvetové ľudské spoločenstvo. Podrobnejšie informácie o štruktúre IYPE a o stave jeho schvaľovania, ako aj pdf verzie všetkých doteraz vydaných dokumentov možno nájsť na adresách <http://www.esf.org/> a <http://www.yearofplanetearth.org/>.

Národný geologický komitét SR, v Bratislave dňa 15. novembra 2005